

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કોમિશનેર કસ્ટમ આયોગ (આયાત) મુંબઈ

વિ.

મે. જગદિશ કેન્સર અને સંશોધન કેન્દ્ર

ઓગસ્ટ ૨, ૨૦૦૧

[ન્યાયમૂર્તિ એસ. પી. ભરુયા, ન્યાયમૂર્તિ વાય. કે. સભરવાલ અને ન્યાયમૂર્તિ

બ્રિજેશ કુમાર]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨:કલમ ૨૫ (૧), ૨૮ (૧), I II {0), ૧૧૨, ૧૨૪ અને ૧૨૫.

કસ્ટમ્સ ડ્યુટી-જમીના સાથે દંડના આદેશ સાથે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે પસાર કરાયેલ આદેશ-પકડ, તે કલમ ૧૨૫ (૨) નો સંદર્ભ આપે છે-આવા કિસ્સામાં કલમ ૨૮ (૧) આકર્ષિત થતી નથી.

કસ્ટમ્સ ડ્યુટી-સૂચના નંબર ૬૪/૮૮-ક્યુ. તારીખના ૧.૩.૧૯૮૮-હોસ્પિટલ ઉપકરણો-આયાત-ફરજમાંથી મુક્તિ-મુક્તિ માટે જરૂરી શરતો-તમામ બહારના ૪૦ ટકા દર્દીઓને મફત સારવાર-આપેલ ટકાવારી હાંસલ કરવા માટે કોઈ સમયગાળો નિર્ધારિત કરી શકાતો નથી-તે સામાન્ય રીતે સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન હોય છે-૩. ૧ કરોડથી ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારો માટે હોસ્પિટલમાં પથારીનું આરક્ષણ. દર મહિને ૫૦૦-જ્યાં ઉપકરણો સ્થાપિત થયેલ છે તે હોસ્પિટલમાં પથારીઓ અનામત રાખવી જોઈએ-ટેલીથેરાપી યુનિટની આયાત-છૂટની શરતોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા-માલ જપ્ત કરવાનો આદેશ અને દંડની વસૂલાત-માન્ય રાખવામાં આવે છે.

પ્રતિવાદી-કેન્દ્ર દ્વારા આયાત કરવામાં આવેલા હોસ્પિટલ ઉપકરણોને સૂચનામાં નિર્દિષ્ટ કેટલીક શરતોને આધિન અધિસૂચના નંબર ૬૪/૮૮-ક્યુ. તારીખ ૧.૩.૧૯૮૮ ની શરતો અનુસાર શુલ્ક મુક્ત મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે પ્રતિવાદી દ્વારા સૂચનાની શરતોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું.પરિણામે કસ્ટમ્સના સહાયક કમિશનરે પ્રતિવાદીને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી.ન્યાયનિર્ણાયક અધિકારીએ પ્રતિવાદી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાને નકારી કાઢ્યો હતો કે નોટિસ સક્ષમ અધિકારી દ્વારા જારી કરવામાં આવી ન હતી અને તે કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૨૮ (૧)

ની દ્રષ્ટિએ પણ સમયની બહાર હતી.તેમાં જાણવા મળ્યું હતું કે પ્રતિવાદી જાહેરનામાની શરતોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો. (૧) ઓછામાં ઓછા ૪૦ ટકા બહારના દર્દીઓને મફત સારવાર પૂરી પાડવી અને (૨) દર મહિને પાંચસો રૂપિયાથી ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારોના દર્દીઓ માટે હોસ્પિટલમાં ૧૦ ટકા પથારી અનામત રાખવી.તદનુસાર, કલમ ૧૧૧ (૦) હેઠળ આયાતી માલ જમ કરવાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કલમ ૧૨૫ (૨) હેઠળ રૂ. ૫૦,૦૦૦.૬૬ની રકમ રૂ. ૫, ૦૦૦નો ૬૬ પણ ફટકારવામાં આવ્યો હતો.

અપીલ પર, કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ અને ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલે ચુકાદો આપ્યો હતો કે કલમ ૨૮ (૧) ને આકર્ષિત કરવામાં આવી હતી અને સહાયક કમિશનર (કસ્ટમ્સ) કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા માટે યોગ્ય અધિકારી ન હતા.તેમાં જાણવા મળ્યું હતું કે મફત સારવાર ન આપવાના આધારે આયાત કરેલા માલની જમી માટે એક નવો કેસ બનાવવામાં આવ્યો હતો, જે નોટિસના પેરા ૩માં જમી માટેનો આધાર ન હતો.તદનુસાર સી. ઈ. જી. એ. એ જમીનો આદેશ તેમજ લાદવામાં આવેલા ૬૬ને રદ કરીને અપીલ મંજૂર કરી હતી.જોકે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની જવાબદારીને જાળવી રાખવામાં આવી હતી, જોકે કાનૂની અને માન્ય કારણદર્શક નોટિસના અભાવે તે અમલપાત્ર ન હોવાનું જણાયું હતું.આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ:૧. પ્રતિવાદી-કેન્દ્ર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધો કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ આકર્ષવામાં આવશે તે ટકાવાપાત્ર નથી.કલમ ૧૨૫ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) નું એક સાથે વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ દંડ ઉપરાંત પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ફરજ ચૂકવવાની જવાબદારી ઊભી થાય છે.તેથી, જ્યાં માલની જમીના બદલામાં દંડ લાદવાના આદેશ સાથે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે, તે ફક્ત કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) નો સંદર્ભ આપશે. તે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) ને આકર્ષિત કરશે નહીં જે ડ્યુટી ન વસૂલવામાં આવે, ટૂંકા ગાળામાં વસૂલવામાં આવે અથવા ભૂલથી રિફંડ કરવામાં આવે વગેરેના કેસોને આવરી લે છે. કલમ ૧૨૫ (૨) હેઠળ ફરજની ચુકવણી માટેનો આદેશ જમી અને તેના પર પરિણામી આદેશો સંબંધિત કાર્યવાહીનો એક અભિન્ન ભાગ હશે, કારણ કે આ કિસ્સામાં, આયાતકારે કસ્ટમ્સ એક્ટ ની કલમ ૨૮ (૧) ની જોગવાઈઓને આકર્ષ્યા વિના જાહેરનામાની શરતોનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું, જેને આધીન માલની મુક્તિ આપવામાં આવી હતી.(૨૫૨-૭, ડી, ઇ)

૨. નોટિસના પેરા ૭નું અવલોકન સૂચવે છે કે વિષય માલની જમીનો હેતુ અધિસૂચના નંબર ૬૪/૮૮ તારીખ ૧.૩.૧૯૮૮ ની વિવિધ શરતોનું ઉલ્લંઘન

કરવાનો હતો.ઉદ્ધન કરવામાં આવેલી વિવિધ શરતો નોટિસના ફકરા ૩ અને ૫માં દર્શાવવામાં આવી છે.પેરા ૩ માં માત્ર એક જ શરત હતી અને વિવિધ શરતો નહીં.તેથી, નોટિસને અસ્પષ્ટ રીતે વાંચવી અને તેને દરેક ફકરામાં મર્યાદિત રાખવી, નોટિસનો અર્થ કાઢવાની યોગ્ય રીત નહીં હોય.સંબંધિત વ્યક્તિને વિવિધ આધારો કે જેના આધારે કાર્યવાહી કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે તેમજ કાર્યવાહીની પ્રકૃતિ વિશે જાગૃત કરવામાં આવે છે કે કેમ તે જાણવા માટે તેને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવું જોઈએ.આ મુદ્દા પર સી. ઈ. જી. એ. ટી. દ્વારા લેવામાં આવેલો મત ખોટો છે અને તેને સમર્થન આપી શકાય નહીં.(૨૫૩-સી-ડી)

૩. જાહેરનામામાં સ્થિતિનું અવલોકન સૂચવે છે કે સરેરાશ તમામ બહારના દર્દીઓમાંથી ઓછામાં ઓછા ૪૦ ટકા દર્દીઓને મફત સારવાર પૂરી પાડવી જોઈએ.આમ, તે ઓછામાં ઓછું ૪૦ ટકા અથવા તેનાથી ઉપર હોઈ શકે છે.મફતમાં સારવાર કરાયેલા દર્દીઓની આપેલ ટકાવારી હાંસલ કરવા માટે કોઈ પણ સમયગાળો સૂચવવાની જરૂર રહેશે નહીં.તે સામાન્ય રીતે સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન હોવું જોઈએ.તે ઓછામાં ઓછું ૪૦ ટકા હોવાથી, એવું કહેવાનો ભાગ્યે જ કોઈ પ્રસંગ છે કે જો આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ૪૦ ટકાથી વધુ હોય, તો તે અગાઉના અથવા પછીના વર્ષની ઉણપને દૂર કરી શકે છે.કેન્દ્ર પાસે ઇનપેશન્ટ સુવિધા ન હતી તે વિવાદમાં નથી.વધુમાં, જાહેરનામાની શરત અનુસાર હોસ્પિટામાં કુલ પથારીના ૧૦ ટકા એવા પરિવારોના દર્દીઓ માટે અનામત

રાખવામાં આવશે જેમની આવક રૂ. દર મહિને ૫૦૦.આ સંબંધમાં કેન્દ્રએ નજીકની અન્ય એક હોસ્પિટલ સાથે વ્યવસ્થા કરી હતી, જે કેન્દ્રની સહયોગી સંસ્થા છે, જેની સાથે કેન્દ્રએ ૧૦ ટકા પથારી અનામત રાખવા માટે સમજૂતી કરી હતી.આ આંતરિક દર્દીઓના સંબંધમાં ચૂકવણી કેન્દ્ર દ્વારા કરવાની છે.પરંતુ કુલ પથારીની સંખ્યાના ૧૦ ટકા એવા પરિવારોના દર્દીઓ માટે અનામત રાખવામાં આવે તેવું માનવામાં આવે છે જ્યાં હોસ્પિટલમાં ઉપકરણો સ્થાપિત કરવામાં આવે છે.કસ્ટમ ડ્યુટીની ચૂકવણીમાંથી મુક્તિ આપવાના જાહેરનામાનો હેતુ આરોપ મુજબ અન્ય કોઈ હોસ્પિટલમાં કેટલાક ઇનપેશન્ટ પર થયેલા ખર્ચની ચૂકવણી કરીને પૂરો કરવામાં આવશે નહીં.પ્રતિવાદી કેન્દ્ર એ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું હતું કે તે જાહેરનામાની શરતોને પૂર્ણ કરવામાં સક્ષમ હતું.પરિણામે, સી. ઈ. જી. એ. ટી. દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને કસ્ટમ્સ કમિશનર (આયાત) નો આદેશ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.

(૨૫૩-G-H; ૨૫૪-A-F)

મેસર્સ મેડીવેલ હોસ્પિટલ એન્ડ હેલ્થ કેર પ્રા. લિ. વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૧૯૯૭) ૧ એસસીસી ૭૫૯ અને મોહન મીકિન્સ લિમિટેડ વિ. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, કોચી, [૨૦૦૦] ૧ એસસીસી ૪૬૨ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દીવાની અપીલીય ન્યાયક્ષેત્ર સિવિલ અપીલ નંબર ૨૬૮૦/૨૦૦૦.

કસ્ટમ્સ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ કંટ્રોલ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના ૧૪.૧૨.૯૯ ના
ચુકાદા અને આદેશમાંથી, મુંબઈ ખાતેની પશ્ચિમ પ્રાદેશિક બેન્ચ, નં.
સી/૧૦૨૫-આર/૯૮-બોમ. એફ. ઓ. નં.
સી/૩૧૧૦/ડબલ્યુએડબી/૯૯.

સોલી જે. સોરાબજી, એટર્ની જનરલ, એન. કે. બાજપેયી અને અપીલકર્તા વતી
બી. કે. પ્રસાદ.

પ્રતિવાદી માટે યશાંક અધ્યારુ, તરુણ ગુલાટી અને સુશ્રી રૂબી સિંહ આહુજા.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ બ્રિજેશ કુમારે આપ્યો હતો

કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ અને ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ, પશ્ચિમ પ્રાદેશિક
બેન્ચ, મુંબઈ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૪.૧૨.૧૯૯૯ ના આદેશ સામે કસ્ટમ્સ
કમિશનર (આયાત), મુંબઈ દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં
આયાત કરેલા ઉપકરણોની જમી તેમજ લાદવામાં આવેલા દંડના આદેશને રદ
કરવામાં આવ્યો છે. જોકે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની જવાબદારીને જાળવી રાખવામાં આવી

હતી, જોકે તે અમલપાત્ર ન હોવાનું જણાયું હતું, કારણ કે જારી કરાયેલ કારણદર્શક નોટિસ માન્ય નોટિસ નહોતી.

મેસર્સ જગદીશ કેન્સર એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર, હૈદરાબાદ (જેને 'કેન્દ્ર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) એ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૨૫ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચના No.૬૪/૮૮ ક્યુસ તા. ૧.૩.૧૯૮૮ હેઠળ તેના ઉપયોગ માટે ટેલીથેરાપી યુનિટ (થેરાટ્રોન૭૮૦-C) ની આયાત કરતા માલની ડ્યુટી ફી મંજૂરી માટે અરજી કરી હતી.ઉપરોક્ત જાહેરનામા હેઠળ કેન્દ્ર સરકારે તમામ ઉપકરણો અને ઉપકરણો વગેરેને કોઈપણ હોસ્પિટલમાં ઉપયોગ માટે જરૂરી હોસ્પિટલ ઉપકરણો તરીકે જાહેર હિતમાં આવું કરવું જરૂરી છે તેવી સંતોષ પર મુક્તિ આપી હતી.જો કે તે કેટલીક શરતોને આધિન છે જે ઉપરોક્ત સૂચનામાં નીચે મુજબ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી છે::

"૨. આવી તમામ હોસ્પિટલો કે જે ઉપરોક્ત આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા પ્રમાણિત થઈ શકે છે, દરેક કિસ્સામાં, જાતિ, પંથ, જાતિ, ધર્મ અથવા ભાષાના કોઈપણ ભેદ વિના જ નહીં પણ તબીબી, શસ્ત્રક્રિયાની અથવા નિદાનની સારવાર પૂરી પાડવા માટે પણ ચલાવવામાં આવશે.

((ક) તેમના તમામ બહારના દર્દીઓમાંથી ઓછામાં ઓછા ૪૦ ટકા દર્દીઓને સંરેશ મફત; અને

(બી) દર મહિને પાંચસો રૂપિયાથી ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારોના તમામ ઇન્ડોર દર્દીઓને મફત અને આ હેતુ માટે આવા દર્દીઓ માટે અનામત તમામ હોસ્પિટલ પથારીના ઓછામાં ઓછા ૧૦ ટકા રાખવા; અને

(૮) શરત નંબર ૪ (iii) નીચે મુજબ છે::

૪. આવી કોઈપણ હોસ્પિટલ કે જેની સ્થાપના થવાની પ્રક્રિયા ચાલી રહી છે અને જેના સંબંધમાં ઉપરોક્ત આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયનો અભિપ્રાય છે

—

((અ)

((૨)

((ગ) આવી હોસ્પિટલ બે વર્ષના સમયગાળામાં કામગીરી શરૂ કરવાની સ્થિતિમાં હશે; અને

(iv) કેન્દ્રની વિનંતી સ્વીકારવામાં આવી હતી અને ૨૩.૮.૧૯૮૯ પર માલને મફતમાં મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

વિભાગને જાણવા મળ્યું કે કેન્દ્ર જાહેરનામાની શરત નંબર ૪ (iii) ના સંદર્ભમાં સ્થાપન પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયું હતું અને અન્ય શરતોનું પાલન કરવામાં પણ નિષ્ફળ ગયું હતું, તેથી આયાતી માલ જપ્ત કરવા માટે જવાબદાર હતો.પરિણામે આયાત કરેલા ઉપકરણો વિભાગ દ્વારા રૂ.૧.૧૯૯૮ પર જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા.કસ્ટમ્સના સહાયક કમિશનરે કેન્દ્રને કારણ દર્શાવવા માટે નોટિસ જારી કરી હતી કે શા માટે Rs.૬૪,૯૩,૫૯૮/- ની રકમની કસ્ટમ્સ ડ્યુટી માંગવામાં ન આવે અને ટેલીથેરાપી યુનિટને કલમ ૧૧૧ (ઓ) હેઠળ જપ્ત કરવામાં આવે અને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૨ હેઠળ દંડ લાદવામાં આવે.

કેન્દ્રએ વાંધો ઉઠાવવાનું કારણ દર્શાવ્યું હતું કે સક્ષમ અધિકારી દ્વારા નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી અને તે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) ની દ્રષ્ટિએ પણ સમયની બહાર હતી. એવી પણ વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે કેન્દ્રને જાહેરનામાની શરત નંબર ૪ (iii) ની દ્રષ્ટિએ કોઈ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાની જરૂર નથી કારણ કે તે એક ચાલતી હોસ્પિટલ છે.જ્યાં સુધી તે એવા તમામ દર્દીઓને મફત સારવાર સાથે સંબંધિત છે જેમની આવક દર મહિને Rs.૫૦૦ થી ઓછી હતી અને હોસ્પિટલમાં ૧૦ ટકા પથારીઓ તેમના માટે ઈન્ડોર દર્દીઓ તરીકે અનામત રાખવા અને ૪૦ ટકા બહારના દર્દીઓને મફત સારવાર આપવા માટે, તેમનો કેસ એ છે કે કેન્દ્ર તે મુજબ મફત સારવાર પૂરી પાડી રહ્યું હતું અને વર્ષોથી આ અછત માત્ર નજીવા પ્રમાણમાં હતી.તેથી, જાહેરનામાની કોઈ શરતનો ભંગ

કરવામાં આવ્યો ન હતો.

ન્યાયનિર્ણાયક અધિકારીએ એવું માન્યું હતું કે કલમ ૪ (iii) ની શરતોમાં કેન્દ્ર દ્વારા સ્થાપન પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ તે જરૂરિયાત મુજબ મફત સારવાર પૂરી પાડવા અને હોસ્પિટલમાં ૧૦ ટકા પથારી અનામત રાખવા અંગેની અન્ય બે શરતોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી. એવું પણ જાણવા મળ્યું હતું કે કેન્દ્રમાં ઈનપેશન્ટ સુવિધા મિલકુલ નહોતી. મેસર્સ મેડિવેલ હોસ્પિટલ એન્ડ હેલ્થસ કેર પ્રાઇવેટ લિમિટેડમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખવો. વી. એસ. ભારત સંઘ, (૧૯૯૭) ૧ એસ. સી. સી. ૭૫૯, એવું જાણવા મળ્યું છે કે જાહેરનામાની દ્રષ્ટિએ મફત સારવાર પૂરી પાડવી એ સતત જવાબદારી છે, તેથી, કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી મર્યાદા અમલમાં આવશે નહીં. એડજુડિકેટિંગ ઓથોરિટીના આદેશ દ્વારા આયાત કરાયેલ માલને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ (ઓ) હેઠળ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કેન્દ્રને Rs. ૫૦,૦૦૦/- ના દંડની ચુકવણી પર કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૫ (૨) હેઠળ તેને પરત મેળવવાનો વિકલ્પ હતો. નરમ વલણ અપનાવવા પર રૂ. ૫,૦૦૦/- નો દંડ પણ લાદવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે તે જાણવા મળ્યું હતું કે આયાતકાર દ્વારા સંપૂર્ણ ફરજ ચૂકવવાપાત્ર બની ગઈ હતી.

કેન્દ્રએ કસ્ટમ્સ કમિશનર (આયાત) દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે અપીલ

કરી હતી.અપીલમાં સીઈજીએટીએ એવું પણ માન્યું હતું કે મફત સારવાર પૂરી પાડવા સંબંધિત જાહેરનામાની શરતોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું.શરત નંબર ૪ (iii) ના સંદર્ભમાં, એવું જાણવા મળ્યું છે કે કેન્દ્ર દ્વારા તેનું પાલન જરૂરી નહોતું.જોકે, એવું જાણવા મળ્યું છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) સામેલ હતી અને સહાયક કમિશનર (કસ્ટમ્સ) કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા માટે યોગ્ય અધિકારી નહોતા.કેન્દ્રની દલીલ સ્વીકારવામાં આવી હતી.

સી. ઈ. જી. એ. ટી. ને વધુમાં જાણવા મળ્યું કે નોટિસનો પેરા ૩ માત્ર સૂચનાની શરત નંબર ૪ (iii) હેઠળ પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરવાના આધારે આયાતી માલની જમી સાથે સંબંધિત છે.મફત સારવારને લગતી અન્ય શરતોનું પાલન ન કરવું, નોટિસના પેરા ૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે, એવું જણાય છે કે આયાતકારનો સૂચનામાં નિર્ધારિત જોગવાઈઓને પૂર્ણ કરવાનો કોઈ ઇરાદો નહોતો અને તેણે જાણીજોઈને ખોટી માહિતી આપવાનો અને હકીકતોને દબાવવાનો આશરો લીધો હતો.ટ્રિબ્યુનલને જાણવા મળ્યું કે મફત સારવાર ન આપવાના આધારે આયાતી માલની જમી માટે એક નવો કેસ બનાવવામાં આવ્યો હતો, જે નોટિસના પેરા ૩ માં જમી માટેનો આધાર ન હતો.એવું પણ માનવામાં આવ્યું હતું કે મેડિવેલ કેસ (સુપ્રા) ને ધ્યાનમાં રાખીને દર્દીઓને સૂચનાની શરતો અનુસાર મફત સારવાર પૂરી પાડવી એ સતત જવાબદારી છે.સી. ઈ. જી. એ. ટી. એ અપીલને મંજૂરી આપી હતી કે જમી માન્ય નથી, જોકે કેન્દ્ર ફરજ ચૂકવવા માટે

જવાબદાર છે પરંતુ કાનૂની અને માન્ય કારણદર્શક નોટિસના અભાવે તેનો અમલ કરી શકાયો નથી.

અપીલકર્તા વતી ભારપૂર્વક વિનંતી કરવામાં આવી છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) હેઠળ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી નથી. તેથી યોગ્ય અધિકારી દ્વારા નોટિસ જારી ન કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી કે સમય મર્યાદાનો પ્રશ્ન પણ ઊભો થતો નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નોટિસની નકલ, સંલગ્ન તરીકે, કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) નો ઉલ્લેખ કરતી નથી, જો કોઈ પણ સંજોગોમાં તે ત્યાં હોવાનું માનવામાં આવે તો, દલીલ કરવામાં આવે છે, તેનાથી કોઈ ફરક પડશે નહીં. રજૂઆત એ છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) એ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં માલની જમીના બદલામાં કોઈ દંડ લાદવામાં આવે છે, ત્યાં આયાતકાર પણ, વધુમાં, આવા માલના સંદર્ભમાં ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ ફરજ અને શુલ્ક માટે જવાબદાર રહેશે.

કેન્દ્રના વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન કસ્ટમ્સ એક્ટના પ્રકરણ XIV તરફ દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે તે માલ અને પરિવહનની જમી અને દંડ લાદવા સાથે સંબંધિત છે. તે કસ્ટમ ડ્યુટી લાદવા અથવા માંગ સાથે સંબંધિત નથી. કલમ ૧૨૪ અને ૧૨૫ પણ પ્રકરણ XIV માં આવે છે. કલમ ૧૨૪ માલની જમી પહેલાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની જોગવાઈ કરે છે અને કલમ ૧૨૫ જમીના

બદલામાં દંડની ચુકવણી સાથે સંબંધિત છે.અધિનિયમની કલમ ૨૮ જે પ્રકરણ V માં આવે છે તે ફરજોની ચુકવણી માટે નોટિસની જોગવાઈ કરે છે જે આ કેસમાં નોટિસ દ્વારા માંગવામાં આવી છે.તેથી, કેન્દ્ર વતી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની માંગ અને તેની ચુકવણી માટેનો આદેશ માત્ર કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) સાથે સંબંધિત છે, જે CEGAT દ્વારા પણ માનવામાં આવેલ છે. તે સ્થિતિ હોવાથી, નોટિસ સમયની બહાર હતી અને તે જારી કરવા માટે અધિકૃત સક્ષમ અધિકારી દ્વારા નહોતી.દલીલ, અદ્યતન હોવા છતાં, આકર્ષક લાગે છે પરંતુ તપાસ પર, આપણે તેમાં કોઈ યોગ્યતા શોધી શકતા નથી.કલમ ૧૨૪ આ રીતે છે::

૧૨૪. માલ વગેરેની જમી પહેલાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી.— આ પ્રકરણ હેઠળ કોઈ પણ માલ જપ્ત કરવાનો અથવા કોઈ પણ વ્યક્તિ પર કોઈ દંડ લાદવાનો કોઈ આદેશ કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે માલનો માલિક અથવા આવી વ્યક્તિ –

((ક) જે આધારો પર માલ જપ્ત કરવાની અથવા દંડ લાદવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે તેની લેખિત સૂચના આપવામાં આવે છે;

(બી) જમી અથવા તેમાં ઉલ્લેખિત દંડ લાદવાના આધારો સામે નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા વાજબી સમયની અંદર લેખિતમાં રજૂઆત કરવાની તક આપવામાં આવે છે; અને

(સી) આ બાબતમાં સુનાવણીની વાજબી તક આપવામાં આવે છે:

પરંતુ ખંડ (એ) માં ઉલ્લેખિત સૂચના અને ખંડ (બી) માં ઉલ્લેખિત રજૂઆત સંબંધિત વ્યક્તિની વિનંતી પર મૌખિક હોઈ શકે છે.

તેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે માલના આયાતકારને કારણદર્શક નોટિસ આપ્યા પછી આયાત કરેલા માલની જમીનો આદેશ આપી શકાય છે.તેમાં દંડ લાદવાની પણ જોગવાઈ છે.

કલમ ૧૨૫ નીચે મુજબ વાંચે છે::

૧૨૫. જમીના બદલામાં દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ.-(૧) જ્યારે પણ આ અધિનિયમ દ્વારા કોઈ માલની જમી માટે અધિકૃત કરવામાં આવે, ત્યારે તેનો નિર્ણય લેનાર અધિકારી, કોઈ પણ માલના કિસ્સામાં, જેની આયાત અથવા નિકાસ આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ પ્રતિબંધિત છે, અને અન્ય કોઈ માલના કિસ્સામાં, માલના માલિકને અથવા, જ્યાં આવા માલિકની જાણ ન હોય, તે વ્યક્તિને, જેમના કબજામાંથી અથવા કસ્ટડીમાંથી આવો માલ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હોય, જમીના બદલામાં ઉપરોક્ત અધિકારીને યોગ્ય લાગે તેવા દંડની ચૂકવણી કરવાનો વિકલ્પ આપશે: પરંતુ, કલમ ૧૧૫ની પેટા-કલમ (૨) ના પરંતુકની જોગવાઈઓ પર પૂર્વગ્રહ વિના, આવો દંડ જપ્ત કરેલા માલની બજાર કિંમત કરતાં વધી શકશે નહીં, આયાત કરેલા માલના કિસ્સામાં તેના પર વસૂલવામાં આવતી ડ્યુટી ઓછી હશે. (૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ માલની જમીના બદલામાં કોઈ દંડ લાદવામાં આવે

તો આવા માલના માલિક અથવા પેટા-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિ, વધુમાં, આવા માલના સંબંધમાં ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ ફરજ અને શુલ્ક માટે જવાબદાર રહેશે.

જ્યારે પણ આયાતી માલ જમ કરવાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે, ત્યારે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૫ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આપવામાં આવેલ વિકલ્પ વ્યક્તિને જમીના બદલામાં દંડ ચૂકવવા માટે આપવામાં આવે છે અને આવો આદેશ કલમ ૧૨૫ની પેટા-કલમ (૨) અનુસાર પસાર કરવામાં આવે ત્યારે, તે વ્યક્તિ આવા માલના સંદર્ભમાં ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ ફરજ અને શુલ્ક માટે વધુમાં જવાબદાર રહેશે. કલમ ૧૨૫ની પેટા-કલમ (૧) અને (૨) નું એકસાથે વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ દંડ ઉપરાંત પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ફરજ ચૂકવવાની જવાબદારી ઊભી થાય છે. તેથી, જ્યાં માલની જમીના બદલામાં દંડ લાદવાના આદેશ સાથે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે, તે ફક્ત કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) નો સંદર્ભ આપશે. તે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) ને આકર્ષિત કરશે નહીં, જે કલમ ૧૨૫ (૨) હેઠળ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે ન વસૂલવામાં આવેલી, ટૂંકા ગાળામાં વસૂલવામાં આવેલી અથવા ભૂલથી પરત કરવામાં આવેલા આદેશને આવરી લે છે, તે જમી અને તેના પર પરિણામી આદેશો સંબંધિત કાર્યવાહીનો એક અભિન્ન ભાગ હશે, કારણ કે આ કિસ્સામાં આયાતકારે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ (૧) ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કર્યા વિના

જાહેરનામાની શરતોનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું, જેને આધિન માલની મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. મોહન મીકિન્સ વિ. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, કોચી (૨૦૦૦) ૧ એસ. સી. સી. ૪૬૨ માં નોંધાયેલા આ અદાલતના નિર્ણયનો લાભદાયી સંદર્ભ આપી શકાય છે, જેમાં તે પેરા ૬ માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે, તેથી માલના વિમોચનની મંજૂરી આપતા પહેલા, પ્રથમ, માલના બજાર મૂલ્યનું મૂલ્યાંકન કરવા અને પછી તે કલમની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ વસૂલ કરવા માંગે છે તે વળતર દંડ ઉપરાંત આવી વસ્તુઓ પર ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ ફરજ અથવા ચાર્જ વસૂલવા માટે નિર્ણાયક અધિકારી પર ફરજિયાત જરૂરિયાત છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને કેન્દ્ર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધો કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૮ આકર્ષવામાં આવશે તે ટકાવાપાત્ર નથી. આગામી પ્રશ્ન જે વિચારણા માટે આવે છે તે એ છે કે CEGAT દ્વારા શોધાયેલ જમી માટેનો નવો આધાર અથવા કેસ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે કે નહીં. સી. ઈ. જી. એ. ટી. અનુસાર, નોટિસનો પેરા ૩, સૂચનાની શરત ૪ (iii) હેઠળ પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરવાના આધારે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ (ઓ) હેઠળ માલની જમી સાથે સંબંધિત છે. તેથી, પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરવાના આધારે જ જમીનો આદેશ આપી શકાય અને અન્ય કોઈ આધાર પર નહીં. સીઈજીએટી દ્વારા વધુમાં ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે નોટિસનો પેરા ૫ માત્ર મફત સારવાર પૂરી પાડવા સંબંધિત શરતોના ઉલ્લંઘન તેમજ શરતો નંબર ૪ (iii) હેઠળ પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરવાના કારણે કસ્ટમ ડ્યુટીની ચુકવણી સાથે સંબંધિત છે. ઉપરોક્ત દલીલના સંદર્ભમાં,

નોટિસના પેરા ૭ નો સંદર્ભ લેવો સુસંગત રહેશે, જેનો અવલોકન સૂચવે છે કે વિષય માલની જમીનો હેતુ અધિસૂચના No.૬૪/૮૮ તારીખ ૧.૩.૧૯૮૮ ની વિવિધ શરતોનું ઉલ્લંઘન કરવાનો હતો.અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે ઉલ્લંઘન કરવામાં આવેલી વિવિધ શરતો નોટિસના પેરા ૩ અને ૫ માં અગાઉ સૂચવવામાં આવી છે.પેરા ૩ માં માત્ર એક જ શરત હતી, વિવિધ શરતો નહીં.તેથી, અમને લાગે છે કે નોટિસને વાંચવી અને તેને દરેક પેરામાં મર્યાદિત રાખવી, નોટિસનો અર્થ કાઢવાની યોગ્ય રીત નહીં હોય.સંબંધિત વ્યક્તિને વિવિધ આધારો કે જેના આધારે કાર્યવાહી કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે તેમજ કાર્યવાહીની પ્રકૃતિ વિશે જાગૃત કરવામાં આવે છે કે કેમ તે જાણવા માટે તેને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવું જોઈએ.ઉપર દર્શાવેલ મુદ્દા પર CEGAT દ્વારા લેવામાં આવેલો મત ખોટો છે અને તેને સમર્થન આપી શકાતું નથી.

પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે આગળ વિનંતી કરી છે કે કેન્દ્ર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી મફત સારવારના સંપૂર્ણ ચિત્રને જોતાં, એ નોંધવું જોઈએ કે મફત સારવાર પૂરી પાડવામાં ઘટાડો નજીવો છે.મફત સારવાર પૂરી પાડવામાં આવતી વ્યક્તિઓની ટકાવારી ચોક્કસ ન હોઈ શકે.ચોક્કસ સમયગાળા દરમિયાન, તે થોડું ઓછું અથવા થોડું વધારે હોઈ શકે છે.તેમણે પ્રતિવાદી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા અને CEGAT સમક્ષ સોગંદનામા સાથે દાખલ કરવામાં આવેલા ચાર્ટ તરફ પણ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે, જેમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે બહારના

દર્દીઓને આપવામાં આવતી સારવાર ૩૯.૮ ટકા છે અને ૧૦ ટકાને બદલે અંદરના દર્દીઓને આપવામાં આવતી સારવાર ૮.૯ ટકા છે.આ રજૂઆતના સંદર્ભમાં, એવું અવલોકન કરી શકાય છે કે કમિશનર તેમજ CEGAT દ્વારા આ બાબતના આ મુદ્દાને કેટલીક વિગતોમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું છે અને આખરે એવું જાણવા મળ્યું છે કે એક ખામી હતી જે પ્રતિવાદી દ્વારા પણ વિવાદિત નથી.જાહેરનામામાં સ્થિતિનું અવલોકન સૂચવે છે કે સરેરાશ તમામ બહારના દર્દીઓમાંથી ઓછામાં ઓછા ૪૦ ટકા દર્દીઓને મફત સારવાર પૂરી પાડવી જોઈએ.આમ, તે ઓછામાં ઓછો ૪૦ ટકા અથવા તેનાથી વધુ હોઈ શકે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે શરત ક્યાંય સૂચવતી નથી કે કયા સમયગાળાની અંદર નિર્ધારિત ટકાવારી હાંસલ કરવાની છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે આયાત કરેલા સાધનોના જીવનકાળ દરમિયાન હોવું જોઈએ.આમ, ચોક્કસ વર્ષની અછત પછીના વર્ષમાં સારી થઈ શકે છે.અમે આ દલીલથી પ્રભાવિત નથી.મફતમાં સારવાર કરાયેલા દર્દીઓની આપેલ ટકાવારી હાંસલ કરવા માટે કોઈ પણ સમયગાળો સૂચવવાની જરૂર રહેશે નહીં.તે સામાન્ય રીતે સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન હોવું જોઈએ.તે ઓછામાં ઓછું ૪૦ ટકા હોવાથી, એવું કહેવાનો ભાગ્યે જ કોઈ પ્રસંગ છે કે જો આપેલ સમયગાળામાં ૪૦ ટકાથી વધુ હોય, તો તે અગાઉના અથવા પછીના વર્ષની ઉણપને દૂર કરી શકે છે.કોઈ પણ સંજોગોમાં, સૌથી વધુ, કેન્દ્ર પાસે ઇનપેશન્ટ સુવિધા ન હતી તે વિવાદમાં નથી.જાહેરનામાની શરત અનુસાર હોસ્પિટલમાં કુલ પથારીના ૧૦ ટકા દર મહિને

Rs.૫૦૦ કરતાં ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારોના દર્દીઓ માટે અનામત રાખવામાં આવશે.આ સંબંધમાં કેન્દ્રનો મુદ્દો એ છે કે તેમણે નજીકમાં અન્ય એક હોસ્પિટલ સાથે વ્યવસ્થા કરી હતી, જે કેન્દ્રની સહયોગી સંસ્થા છે, જેની સાથે કેન્દ્રએ ૧૦ ટકા પથારી અનામત રાખવા માટે સમજૂતી કરી હતી.આ આંતરિક દર્દીઓના સંબંધમાં ચૂકવણી કેન્દ્ર દ્વારા કરવાની છે.અમારું માનવું છે કે કુલ પથારીની સંખ્યાનો ૧૦ ટકા હિસ્સો એવા પરિવારોના દર્દીઓ માટે હોસ્પિટલમાં અનામત રાખવો જોઈએ જ્યાં ઉપકરણો લગાવવામાં આવ્યા છે.કસ્ટમ ડ્યુટીની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવાના જાહેરનામાનો હેતુ આરોપ મુજબ અન્ય કોઈ હોસ્પિટલમાં કેટલાક ઇનપેશન્ટ પર થયેલા ખર્ચની ચુકવણી કરીને પૂરો કરવામાં આવશે નહીં.એવું પણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે કથિત વ્યવસ્થાઓને સંબંધિત સત્તામંડળની મંજૂરી હતી અથવા તે તેમના ધ્યાનમાં બિલકુલ લાવવામાં આવી હતી.

મેસર્સ જગદીશ કેન્સર એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી અરજીઓ, અમને સમજાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે કે તે દર્દીઓને તેમાં જરૂરીયાત મુજબ મફત સારવાર પૂરી પાડવા માટે જાહેરનામાની શરતોને પૂર્ણ કરવામાં સફળ રહ્યું છે.અમને જાણવા મળ્યું છે કે અન્ય મુદ્દાઓ પર CEGAT ના તારણો અને પસાર કરેલો આદેશ ટકાઉ નથી.પરિણામે, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને સીઈજીએટી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને

કસ્ટમ્સ કમિશનર (આયાત), મુંબઈ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

ટી. એન. એ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.